

WIREscope FilmEU Newsletter 4

NEWSLETTER PROJEKTU:

Názov projektu: Widening Innovation Research Scope in FilmEU

Kód projektu: 09I01-03-V04-00091

Výzva: 09I01-03-V04 – Matching granty ku zdrojom získaným v rámci programu Horizont 2020 a Horizont Európa Investícia:

1. Podpora medzinárodnej spolupráce a zapájania sa do projektov Horizont Európa a Európsky inovačný a technologický inštitút (EIT – European Institute of Innovation and Technology) Komponent:

9. Efektívnejšie riadenie a posilnenie financovania výskumu, vývoja a inovácií Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky

Funded by the EU NextGenerationEU through the Recovery and Resilience Plan for Slovakia under the project No. 09I01-03-V04- 00091.

Financované Európskou úniou
NextGenerationEU

PLÁN OBNOVY

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VÝSKUMU, VÝVOJA A MLÁDEŽE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

VŠMU sa zapája do iniciatívy HRS4R

Iniciatíva stratégie ľudských zdrojov vo výskume **Human Resources Strategy for Researchers (HRS4R)** predstavuje jeden z kľúčových nástrojov Európskej komisie zameraných na systematické zlepšovanie podmienok pre výskumnú prácu a rozvoj výskumných kariér, ktorý presahuje rámec personálnej politiky a dotýka sa širších otázok kvality, transparentnosti a udržateľnosti akademického pôsobenia. V kontexte Vysokej školy múzických umení v Bratislave otvára HRS4R priestor na reflektovanie spôsobu, akým je výskum – vrátane umeleckého výskumu – u nás inštitucionálne ukotvený, riadený a podporovaný. Nasledovný text sa zameriava na princípy, z ktorých táto iniciatíva vychádza, na proces získania ocenenia **HR Excellence in Research**, ako aj na strategický význam HRS4R pre dlhodobý rozvoj VŠMU ako modernej akademickej a umeleckej inštitúcie.

HRS4R v kontexte európskeho výskumného priestoru a význam implemetovania stratégie pre VŠMU ako inštitúciu

Európsky výskumný priestor prechádza v posledných desaťročiach výraznými zmenami, ktoré reflektujú potrebu zvyšovať konkurencieschopnosť Európy, podporovať excelentnosť výskumu a zároveň zabezpečiť udržateľnosť a atraktívnosť kariéry vo výskume. Tieto snahy sa neobmedzujú výlučne na financovanie výskumných projektov, ale čoraz viac sa sústreďujú aj na kvalitu inštitucionálneho prostredia, v ktorom výskum vzniká.

HRS4R je jedným z kľúčových nástrojov Európskej komisie, ktorým sa tento posun premieta do praxe. Zameriava sa na ľudský rozmer výskumu – na podmienky práce, nábor, hodnotenie, kariérny rozvoj, etiku a integritu výskumníctva. Práve tieto oblasti majú zásadný vplyv na schopnosť inštitúcií priťahovať a udržať talent, rozvíjať výskumný potenciál a zapájať sa do medzinárodnej spolupráce.

Pre VŠMU má tento kontext osobitný význam. Ako ve-

rejná vysoká škola umeleckého zamerania pôsobí v prostredí charakterizovanom prepojením akademickej činnosti, výskkumu a umeleckej tvorby. Zapojenie sa do HRS4R predstavuje možnosť, ako tieto dimenzie uchopiť v strategickom rámci, ktorý je kompatibilný s európskymi politikami, no zároveň dostatočne flexibilný na zohľadnenie špecifík výskumu umenia, ako aj umeleckého výskumu.

Z pohľadu inštitucionálneho rozvoja je HRS4R možné chápať ako strategický rámec, ktorý presahuje oblasť personálnej politiky v úzkom zmysle slova. Implementácia princípov Európskej charty pre výskumníkov a výskumníčky má potenciál ovplyvniť celkové fungovanie školy – od nastavenia vnútorných procesov, cez kultúru riadenia, až po dlhodobé smerovanie výskumnej a umeleckej činnosti.

Zapojenie sa do HRS4R posilňuje pozíciu Vysokej školy múzických umení v domácom aj medzinárodnom prostredí. Ocenenie HR Excellence in Research je medzinárodne rozpoznateľným signálom, že inštitúcia systematicky pracuje na zlepšovaní pracovných podmienok a rozvoji výskumných kariér. V mnohých európskych programoch, partnerstvách a grantových schémach je ocenenie vnímané ako štandard alebo významná konkurenčná výhoda.

Na Slovensku sa k HRS4R prihlásili viaceré univerzity a výskumné inštitúcie, konkrétne: Slovenská akadémia vied, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, Slovenská technická univerzita v Bratislave, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Ekonomická univerzita v Bratislave, Univerzita Komenského v Bratislave, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Kempelenov inštitút inteligentných technológií a Žilinská univerzita v Žiline. Prihlásením sa k HRS4R sa VŠMU prirodzene zaraďuje medzi inštitúcie, ktoré aktívne reagujú na európske trendy a zapája sa tak do širšej transformačnej vlny, ktorá smeruje k profesionalizácii riadenia výskumu a ľudských zdrojov v slovenskom akademickom prostredí.

Na národnej úrovni HRS4R korešponduje so strategickými dokumentmi zameranými na podporu výskumu, vývoja a inovácií, ako aj s reformnými snahami v oblasti vysokého školstva. Zapojenie sa do HRS4R umožňuje

VŠMU aktívne vstupovať do tohto diskurzu, pričom proces je možné a žiadané zosúladiť s existujúcimi strategickými dokumentmi VŠMU, ako napríklad dlhodobým zámerom rozvoja školy či už existujúcim Plánom rodovej rovnosti a rozmanitosti.

Čo tvorí piliere Human Resources Strategy for Researchers?

Základným východiskom HRS4R je presvedčenie, že kvalita výskumu je úzko spätá s kvalitou pracovných podmienok, v ktorých výskum vzniká. Human Resources Strategy for Researchers je ako stratégia založená na implementácii **Kódexu konania pri nábore výskumných pracovníkov a pracovníčok** (Code of Conduct for the Recruitment of Researchers) a **Európskej charty pre výskumníkov a výskumníčky** (European Charter for Researchers). Ich hlavným cieľom je podporiť vznik transparentného, otvoreného a atraktívneho výskumného prostredia, ktoré umožňuje rozvoj výskumného potenciálu jednotlivcov aj inštitúcií.

Európska charta pre výskumníkov a výskumníčky definuje dvadsať princípov, predstavujúcich normatívny rámec pre správanie výskumníctva aj inštitúcií, ktoré ich zamestnávajú. Tieto princípy sú rozdelené do štyroch tematických oblastí:

1. Etické aspekty a integrita, otvorená veda a rodová rovnosť

Prvá skupina princípov sa týka etiky, integrity a profesionálneho správania vo výskume. Zahŕňa zodpovednosť výskumníctva dodržiavať etické normy, legislatívu a profesijné štandardy, ako aj povinnosť inštitúcií vytvárať antidiskriminačné prostredie podporujúce akademickú slobodu, akademickú autonómiu, otvorenú vedu a spoločenskú zodpovednosť výskumu.

2. Nábor, hodnotenie a kariérny postup

Druhá skupina princípov sa zameriava na otvorený, transparentný a meritórny nábor, férové hodnotenie výkonu a jasné kariérne dráhy. Zdôrazňuje potrebu hodnotiť výskumných zamestnancov a zamestnankyne komplexne, vrátane pedagogickej, umeleckej, projektovej a organizačnej činnosti.

3. Pracovné podmienky a sociálne zabezpečenie

Tretia oblasť sa venuje pracovným podmienkam, stabilite zamestnania, sociálnemu zabezpečeniu, rovnosti príležitostí a zosúlaďovaniu pracovného a súkromného života. Cieľom je vytvárať predvídateľné a inkluzívne pracovné prostredie.

4. Rozvoj výskumných kariér a talentu

Štvrtá skupina princípov sa sústreďuje na systematickú podporu rozvoja výskumných kariér, celoživotné vzdelávanie, mentoring a mobilitu medzi sektormi a krajinami.

Neoddeliteľnou súčasťou iniciatívy HRS4R je princíp otvoreného, transparentného a na zásluhách založeného náboru výskumných pracovníkov a pracovníčok (Open, Transparent and Merit-based Recruitment – OTM-R), ktorý je rozpracovaný v spomenutom Kódexe. OTM-R zdôrazňuje potrebu jasne definovaných a verejne komunikovaných výberových procesov, primeraných hodnotiacich kritérií a dokumentovaného rozhodovania, ktoré zohľadňuje rozmanitosť profesijných dráh a špecifiká jednotlivých disciplín. V kontexte VŠMU predstavuje OTM-R dôležitý rámec pre posilňovanie dôvery v náborové procesy a pre zosúladenie inštitucionálnej praxe s európskymi štandardmi v oblasti akademického a umeleckého pôsobenia.

Proces získania ocenenia HR Excellence in Research a implementácia HRS4R na VŠMU: aktuálny stav a perspektívy

Získanie ocenenia HR Excellence in Research je viazané na jasne definovaný proces pozostávajúci z niekoľkých fáz. Prvou z nich je formálne prihlásenie sa inštitúcie k princípom Európskej charty pre výskumníkov a výskumníčky. Nasleduje vypracovanie tzv. **Gap analýzy**, ktorá systematicky porovnáva súčasný stav inštitúcie s jednotlivými princípmi charty. Gap analýza je založená na zbere dát, interných konzultáciách a zapojení relevantných aktérov. Na základe tejto analýzy je vypracovaný **Akčný plán**, ktorý obsahuje konkrétne opatrenia, zodpovednosti, časový harmonogram a indikátory úspechu implementácie. Po jeho schválení Európskou komisiou môže inštitúcia získať ocenenie HR Excellence in Research. Proces však týmto nekončí. HRS4R je cyk-

lický mechanizmus, ktorý zahŕňa priebežné hodnotenie pokroku a aktualizáciu Akčného plánu v pravidelných intervaloch.

Pre hlbšie porozumenie významu HRS4R je potrebné venovať pozornosť všetkým dvadsiatim princípom Európskej charty pre výskumníkov a výskumníčky a spôsobom ich možnej aplikácie v konkrétnom inštitucionálnom prostredí. Hoci sú formulované všeobecne, ich implementácia má vždy lokálny a kontextuálny charakter. Pre VŠMU to znamená nielen formálne deklarácie, ale aj revíziu praktík v oblasti náboru, hodnotenia a kariérneho postupu.

Vysoká škola múzických umení sa momentálne nachádza v úvodnej fáze implementácie HRS4R. Prebieha analytická a konzultačná fáza zameraná na zmapovanie existujúcich procesov a identifikáciu oblastí, ktoré si vyžadujú systematickú pozornosť. Keďže stratégia je založená na princípe participácie a otvoreného dialógu, bez ktorého nie je možné vytvoriť realistický a udržateľný Akčný plán, v tejto fáze je kľúčové zapojenie výskumníctva prostredníctvom vyplnenia dotazníka či účasti na rozhovoroch tvoriacich základ kvalitatívnej analýzy súčasných pracovných a výskumných podmienok.

HRS4R ako súčasť dlhodobej vízie rozvoja VŠMU

Human Resources Strategy for Researchers a ocenenie HR Excellence in Research je možné chápať aj ako nástroj riadenia zmeny. Proces sebahodnotenia, tvorby Akčných plánov a pravidelného hodnotenia pokroku podporuje rozvoj inštitucionálneho učenia a reflexie. Pre Vysokú školu múzických umení to znamená vytváranie mechanizmov spätnej väzby, zapájanie akademickej obce do strategických diskusií a posilňovanie kultúry transparentnosti. Takto chápaná implementácia HRS4R presahuje administratívne rámce a stáva sa súčasťou dlhodobej inštitucionálnej kultúry. HRS4R predstavuje pre VŠMU príležitosť systematicky rozvíjať výskumné a umelecké prostredie v súlade s európskymi štandardmi a národným kontextom. Nejde o jednorazový projekt, ale o dlhodobý proces, ktorý má potenciál posilniť kvalitu, transparentnosť a stabilitu akademického prostredia.

Úspech implementácie HRS4R bude závisieť od schopnosti pretaviť princípy Európskej charty pre výskumníkov a výskumníčky do každodennej inštitucionálnej praxe. V tomto zmysle ide o spoločný záväzok akademickej obce a zároveň o investíciu do budúcnosti VŠMU ako modernej, otvorenej a sebavedomej umeleckej vysokej školy, ktorá si vytvára predpoklady na posilnenie svojej medzinárodnej viditeľnosti a atraktivity pre zahraničných výskumníkov a výskumníčky, schopných dlhodobo prispievať k rozvoju jej výskumného a umeleckého prostredia.

Mgr. Žofia Ščuroková

VŠMU sa stáva členom Society for Artistic Research: posilnenie umeleckého výskumu v medzinárodnom kontexte

Vysoká škola múzických umení v Bratislave sa od 1.1.2026 stáva plnoprávnym inštitucionálnym členom Society for Artistic Research (SAR) – medzinárodnej platformy združujúcej inštitúcie a jednotlivcov aktívne pôsobiacich v oblasti umeleckého výskumu. Tento krok predstavuje dôležitý míľnik v systematickom rozvoji výskumnej a umeleckej činnosti VŠMU a zároveň prirodzene zapadá do širších stratégií internacionalizácie, profesionalizácie výskumu a podpory umeleckého výskumu ako rovnocennej formy poznania.

Prečo je členstvo v SAR dôležité

Society for Artistic Research je jednou z najvýznamnejších medzinárodných organizácií zameraných na podporu, rozvoj a reflexiu umeleckého výskumu naprieč umeleckými disciplínami. Združuje vysoké umelecké školy, univerzity, výskumné centrá a individuálnych výskumníkov z celej Európy aj mimo nej. SAR vytvára priestor pre

odbornú diskusiu o metodológii umeleckého výskumu, jeho hodnotení, publikovaní a postavení v akademickom prostredí.

Kým viaceré české umelecké vysoké školy sú členmi Society for Artistic Research už dlhodobo a aktívne sa zapájajú do medzinárodného diskurzu umeleckého výskumu, VŠMU je prvou umeleckou vysokou školou zo Slovenskej republiky, ktorá sa stala plnoprávnym inštitucionálnym členom SAR. Tento krok tak zároveň otvára priestor pre systematickejšie ukotvenie umeleckého výskumu zo Slovenska v medzinárodnom prostredí a posilňuje jeho viditeľnosť v rámci európskych akademických a umeleckých sietí.

Pre VŠMU znamená členstvo v SAR jasný signál smerom dovnútra aj navonok: umelecký výskum je vnímaný ako integrálna a strategická súčasť akademickej činnosti školy. Zároveň ide o ďalší krok k zosúladeniu inštitucionálnych prístupov VŠMU s medzinárodnými štandardmi v oblasti výskumu, otvorenej vedy a výskumných kariér.

Čo členstvo prináša pedagógom a výskumníkom VŠMU

Jedným z hlavných prínosov členstva v SAR je prístup k platforme Research Catalogue (RC) – medzinárodne uznávanej publikačnej infraštruktúre pre umelecký výskum. Research Catalogue umožňuje publikovať výskumné výstupy v podobe tzv. expozícií, ktoré kombinujú text, obraz, zvuk, video a ďalšie médiá, a tým reflektujú špecifiká umeleckého myslenia a tvorby.

Pedagógovia, výskumníci a doktorandi VŠMU môžu prostredníctvom RC:

- publikovať umelecko-výskumné projekty, procesy a výsledky,
- dokumentovať umeleckú tvorbu v kontexte výskumných otázok,
- prezentovať pedagogické experimenty, metodologické prístupy a reflexie,
- zapájať sa do medzinárodného odborného diskurzu v oblasti umeleckého výskumu.

Členstvo v SAR v kontexte strategického rozvoja VŠMU

Zapojenie VŠMU do Society for Artistic Research je v súlade s dlhodobými cieľmi školy v oblasti internacionalizácie, podpory výskumných kariér a rozvoja umeleckého výskumu. Členstvo zároveň prirodzene nadväzuje na ďalšie strategické iniciatívy, ako sú aktivity v rámci Aliancie FilmEU+, rozvoj výskumnej infraštruktúry či implementácia princípov kvality a transparentnosti vo výskume.

V širšom kontexte európskeho výskumného priestoru predstavuje umelecký výskum dynamicky sa rozvíjajúcu oblasť, ktorá si vyžaduje primerané inštitucionálne zázemie, jasné publikačné kanály a medzinárodné prepojenia. Členstvo v SAR poskytuje VŠMU stabilný rámec, v ktorom je možné tieto aspekty systematicky rozvíjať.

Perspektívy do budúcnosti

V najbližšom období bude cieľom VŠMU aktívne podporovať využívanie Research Catalogue medzi pedagógmi a výskumníkmi, vytvárať priestor pre zdieľanie skúseností s umeleckým výskumom a prepájať publikačné aktivity s pedagogickou, umeleckou a projektovou činnosťou školy. Členstvo v Society for Artistic Research tak nie je jednorazovým administratívnym krokom, ale súčasťou dlhodobej vízie rozvoja VŠMU ako modernej umeleckej vysokej školy, ktorá dokáže reflektovať a spoluvytvárať medzinárodný diskurz o výskume v umení.

Tento krok je zároveň výsledkom a zavŕšením dlhodobejšieho odborného a inštitucionálneho záujmu o umelecký výskum na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Ako prorektorka pre zahraničné vzťahy a projektovú činnosť sa dlhodobo venujem prepájaniu umeleckej tvorby, výskumu a medzinárodnej spolupráce v európskom kontexte. Členstvo VŠMU v Society for Artistic Research vnímam ako prirodzené vyústenie snahy vytvárať stabilné, medzinárodne kompatibilné prostredie pre umelecký výskum, ktoré umožní pedagógom a výskumníkom VŠMU plnohodnotne rozvíjať, reflektovať a zviditeľňovať svoju odbornú prácu doma aj v zahraničí.

Link: https://societyforartisticresearch.org/

Mgr. Jana Keeble, PhD.
prorektorka pre zahraničné vzťahy a projektovú činnosť
Vysoká škola múzických umení v Bratislave

Perspektívy, výzvy a horizonty Living Labov

Dňa **18. decembra 2025**, na sklonku minulého roka, boli v rámci projektov **FILMEU+** a **WIRE** na všetkých zapojených vysokých školách a univerzitách oficiálne uvedené do prevádzky **Living Laby** zamerané na umelecký výskum. Súčasťou slávnostného otvorenia tzv. **Artistic Labs** bolo aj udelenie ceny **Lab Luminary Award**, ktorú ako prvý laureát získal **Filipe Vale** z portugalskej **University Lusófona**.

Artistic Labs vznikajú ako základné uzly umeleckej tvorby, výskumu a excelentnosti na každej umeleckej škole v rámci aliancie FilmEU+. Ich cieľom je podporovať inovatívne umelecké prístupy, interdisciplinárny výskum a prepojenie vzdelávania s výskumnou a spoločenskou praxou. Prehľad jednotlivých laboratórií a ich zamerania ilustruje šírku a ambície celej iniciatívy:

- **BFM Production Lab** (Tallinnská univerzita – BFM) sa zameriava na umelecký výskum a vzdelávanie v oblasti filmového rozprávania, práce s HDR obrazom a nových prístupov k zvuku.
- **LUCA Spatial Computing Lab** (Brusel) rozvíja interdisciplinárny výskum v oblasti XR a priestorových technológií, so silným dôrazom na doktorandský a aplikovaný výskum.
- **LMTA Spatial Sound Lab** (Vilnius) sa venuje výskumu imerzívneho (priestorového) zvuku a podpore spolupráce medzi inštitúciami v rámci siete FilmEU.
- **Lusófona Virtual Production Studio** (Lisabon) rozvíja hybridné filmové produkčné postupy a virtuálnu produkciu v oblasti výskumu aj vzdelávania.
- **IADT Immersive Lab** (Dublin) skúma imerzívne mediálne techniky a podporuje inovácie naprieč rôznymi kreatívnymi odbormi.
- **NATFA 3D MAPL** (Sofia) sa zameriava na udržateľné materiály a prepájanie digitálnych a fyzických pracovných postupov s cieľom ekologicky zodpovednej mediálnej tvorby.
- **VIA AI Frontier Lab** (Aarhus) pracuje s umelou inteligenciou vo filmovom rozprávaní, vývoji prototypov

a podpore porozumenia AI v kontexte umeleckého výskumu.

- **VŠMU Sound Lab** (Bratislava), ktorý predstavila naša škola, sa sústreďuje na imerzívny zvukový dizajn a jeho uplatnenie v umeleckom aj výskumnom prostredí.

V novom roku stojí pred celou alianciou zásadná výzva: **ako efektívne zapojiť jednotlivé kreatívne laboratóriá do plnohodnotnej, konkurencieschopnej vedeckej a umeleckovýskumnej prevádzky**. V reakcii na túto potrebu sa program **WIRE** už od prvých mesiacov roka sústreďuje na vyhlasovanie otvorených vedeckých a umeleckých výziev, ako aj na organizovanie školení a tréningov zameraných na implementáciu a praktické využitie Living Labov v rámci výskumnej produkcie.

Už od začiatku tohto roka je napríklad spustená výzva projektu **NOVUS**, ktorej cieľom je prepojenie vedeckých a umeleckých pracovníkov naprieč alianciou. Súčasne sú otvorené aj **Horizon Pilot Mission výzva**, určená vedeckým pracovníkom, a **Horizon Mission Student Pilot,** zameraná na doktorandov. V oboch prípadoch je podmienkou nielen využitie niektorého z Artistic Labov, ale aj tematické prepojenie projektu aspoň s jednou z aktuálnych **Európskych misií programu Horizon Europe**, medzi ktoré patria:

1. Prispôsobenie sa zmene klímy – podpora minimálne 150 európskych regiónov a komunít, aby sa do roku 2030 stali odolnými voči klimatickým zmenám.
2. Rakovina – zlepšenie života viac než 3 miliónom ľudí do roku 2030 prostredníctvom prevencie, liečby a inovatívnych riešení.
3. Obnova oceánov a vôd do roku 2030.
4. 100 klimaticky neutrálnych a inteligentných miest do roku 2030.
5. Pôdna dohoda pre Európu – vytvorenie 100 živých laboratórií a pilotných lokalít podporujúcich prechod k zdravým pôdam do roku 2030.

Významnú úlohu zohráva aj tréningový program **Collegium**, ktorý bude súčasťou **WIRE Summitu v Lisabone v apríli 2026** a bude špeciálne zameraný na praktické využívanie Living Labov.

Počet a rozsah prebiehajúcich výziev a podujatí jasne naznačuje charakter roka 2026. Ak bol rok 2025 v rámci aliancie rokom hľadania definície a vymedzenia pojmu **artistic research** (umelecký výskum), nadchádzajúce obdobie sa bude niesť v znamení **hľadania konkrétnej výskumnej a praktickej využiteľnosti jednotlivých Artistic Labov** – nielen vo výskume, ale aj vo výučbe, podnikaní a v ich širšej spoločenskej funkcii.

Preto vyzývame všetkých členov akademickej obce **VŠMU**, aby aktívne sledovali dianie v projekte **WIRE** a svojou účasťou, iniciatívou a spoluprácou prispeli k budovaniu živého, medzinárodne prepojeného prostredia umeleckého výskumu.

Mgr. Juraj Oniščenko, PhD.

The End